

Misecznicza murowa (*Lecanora muralis* (Schreber) Rabenh.)

Syn. Rozetnik murowy (*Protoparmeliopsis muralis*)

Plecha:

Rozetkowata do nieregularnej, o średnicy 1,5-3,5 cm lub więcej, 0,5-2 mm lub więcej grubości w środku, skorupiasta lub areolkowata do łuskowatej. Przedplesza brak lub występuje jako szczątkowe na najbardziej oddalonych krawędziach, a zwłaszcza przy najdłuższych odcinkach, często ciemno niebiesko-zielone do czarnego. Areolki jednolite lub nieregularnie rozproszonych, prawie okrągłe, 0,5-1 mm szerokości, na brzegach czasem wzniesione i pogrubione.

Fot. 1 Typowa plecha miseczniczy murowej na betonie

Odcinki ułożone promieniście do nieregularnych, na obwodzie plechy, jednolite do skróconych, 1,5-4,5(6) mm długości, 0,5-0,6(1,5) mm szerokości, czasem krótkie i wyglądające jak łuseczki, płaskie, wklęsłe, wypukłe lub pofałdowane, z krawędziami ułożonymi wzdłuż zatok. Krawędzie płaskie lub wzniesione i pogrubione zwłaszcza na końcach, prosto ścięte lub ząbkowane, zakończenia segmentów 0,3-1 mm szerokości.

Powierzchnia górna szaro-żółto-zielona do jasno zielonkawo-żółtej lub szaro-żółta, żółknąca w kierunku zakończeń odcinków (w herbarium od średnio żółtego do jasno brązowego lub pomarańczowego. U form przybrzeżnych często bardzo blado żółto-zielona), jednolita do spękanej, lekko błyszcząca lub woskowata, zwykle oprószona na brzegach (szczególnie wśród zagłębienia zatok), lub całe stają się gęsto oprószone (np. *albopulverulenta*), bez soreidiów. Kora górna bez martwych komórek glonów, o grubości 50-75 mikrometrów lub więcej złożona z żółtawych granulek (rozpuszczalnych w K, nierozpuszczalnych w N). Strzępki grzyba ułożone losowo do siedłowatych, 3-5 mikrometrów średnicy, około 2 mikrometrów szerokości, warstwa martwych strzępek 5-10(15) mikrometrów grubości. Rdzeń jednolity, ale raczej luźny. Warstwa glonowa nierówno zgrubiła i podzielona. Powierzchnia dolna biała lub blado ciemno-żółta lub brązowa, lub przynajmniej częściowo niebiesko-zielona do czarnej. Kora dolna w większości ogranicza się do obszarów w pobliżu zaczepienia lub krawędzi odcinków, niewyraźna i słabo rozwinięta.

Fot. 2 Plecha misecznicy murowej rosnąca na nasłonecznionym gładzie krzemianowym.

Fot. 3 Zielonkawa plecha misiecznicy murowej rosnąca w warunkach dużej wilgotności przy górskim strumieniu.

Owocniki:

Apotecja lekanorowe liczne, zagęszczone w kierunku środka plechy, nieznacznie wzniesione lub submarginalne, od jednego do kilku na areolce, zagłębione, a następnie szeroko siedzące, 0,8-1,8(2,3) mm średnicy. Tarczki często różne na tej samej plesze, od jasnożółtych do ciemno-żółtych, pomarańczowych lub czerwono-brązowych lub szerniałych lub czasem szaro-zielone w pobliżu brzegu, płaskie, czasami wypukłe, matowe lub błyszczące, bez oprószenia. Brzeżek w kolorze plechy lub bladeżółty do jasno pomarańczowo-żółtego, lekko wzniesiony nad poziom tarczki, 0,1-0,3 mm szerokości, matowy lub błyszczący, czasami z cienką białą krawędzią zewnętrzną lub posiada czarną krawędź zewnętrzną, niekiedy całkowicie oprószony, gładki, niekiedy karbowany lub ząbkowany, często z bardzo wyraźnym, żółtym do brązowego paratecjum. Pierścień ampitecjum powstały z przerwanej warstwy glonów około 50 mikrometrów grubości, położony głównie przy paratecjum, czasami z granulkami lub z kilkoma grubymi bezbarwnymi kryształkami (nierozpuszczalny w K). Paratecjum bezbarwne, słabo zróżnicowane od hypotecjum, z posklejanych, grubościennych strzępek 3-5 mikrometrów szerokości. Epihymenium złożone z drobnych granulek (rozpuszczalne w K). Hymenium bezbarwne, 50-70 mikrometrów wysokości. Parafyzy cienkie i bezbarwne lub jasno brązowe. Subhymenium: blade żółto-brązowe, 18-25(50) mikrometrów. Hypotecjum bezbarwne do jasnożółtego, 25-50 mikrometrów grubości (do 150-300 mikrometrów grubości w środku lub w miejscach, gdzie wiązki strzępków przechodzą do warstwy glonowej). Worki maczugowate, 8-zarodnikowe. Zarodniki bezbarwne, proste, elipsoidalne, o wymiarach 8-13(15) x (3,5)4,5-7 mikrometrów z cienkimi ściankami. Pyknidy rzadko występujące, rozproszone, niepozorne, zagłębione.

Fot. 4 Zakończenia odcinków plechy i owocniki miseczniczy murowej.

Barwienia:

Plecha zazwyczaj K-, C-, KC-, P-, kora zwykle KC+ żółty, rdzeń zwykle KC-.

Metabolity wtórne:

Kora zawiera kwas usninowy lub sporadycznie (np. u odmiany brunneola) kwas isousninowy. Rdzeń prawie zawsze z zeorinem, zwykle też z leucotyliną i innymi triterpenami i kwasami tłuszczowymi, a czasami z różnymi depsidami, depsidonami lub innymi substancjami.

Podłoże i ekologia:

Rośnie na bazalcie, pumeksie, ryolicie, granicie, betonie, piaskowcach i wapieniach, czasami na korze drzew i drewnie.

Występowanie:

W Europie, Azji, Ameryce Północnej, Ameryce Południowej, Afryce, Oceanii i Australii. W Polsce pospolita na całym obszarze.

Uwagi:

Lecanora muralis jest bardzo zmiennym taksonem, prawdopodobnie reprezentującym zespół gatunków. Wymaga dalszych, specjalistycznych badań o zasięgu ogólnościowym.

Opracowanie i zdjęcia: Grzegorz Gajkowski „Porost”

Link do atlasu porostów polskich portalu www.NaGrzyby.pl

http://www.nagrzyby.pl/index.php?artname=gatunek&id=3112&atlas=atlas_lacinski